

HÅLLBAR UTVECKLING I DAGHEMMET

Seppo Lehtinen 2010

Ett program för hållbar utveckling

Hållbar utveckling

– en gemensam sak för hela daghemmet

Syftet med hållbar utveckling är att garantera sunda, trygga och rättvisa livsmöjligheter för nutida och framtida generationer samt att trygga miljöns bärkraft och bevara den biologiska och kulturella mångfalden.

Daghemmens uppgift är handleda barnen till en hållbar livsstil. Att barnen börjar tillägna sig en hållbar livsstil redan i daghemmet har långvariga följder. Barnen utvecklas till medborgare som tar ansvar för miljön och sina medmänniskor och kan ta hållbar utveckling i beaktande både i vardagen och i sitt arbete.

Programmet för hållbar utveckling är ett arbetsredskap med vilket inläringen av en hållbar livsstil integreras i daghemmets verksamhet och vardag. Denna broschyr ger förslag till hur hela daghemsgemenskapen kan vara med och bygga upp programmet.

Daghemmen uppmuntras till arbete för hållbar utveckling i grunderna för planen för småbarnsfostran och förskoleundervisningens läroplan samt genom många nationella och internationella lagar och konventioner.

"Varje barn lär sig att ta hänsyn till och bry sig om andra. Barnet förhåller sig positivt till sig själv och till andra människor samt olika kulturer och omgivelningar. Småbarnsfostran skapar också förutsättningar att utforma ett bra samhälle och en gemensam värld."

(Grunderna för planen för småbarnsfostran 2003)

"Förskoleundervisningens uppgift är att främja barns utveckling mot humanitet och ett etiskt samhällsmedlemskap genom att lära dem att handla ansvarsfullt och följa allmänt godkända normer och regler samt värdesätta andra människor.

Barnen lär sig att i sin egen verksamhet beakta variationen i naturen, trivsel och estetiska aspekter i närmiljön och att agera på ett sätt som skonar och vårdar miljön."

(Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2000)

Programmet för hållbar utveckling underlättar planeringen av arbetet

Programmet för hållbar utveckling ska innehålla daghemmets årliga målsättningar för främjandet av hållbar utveckling i daghemmets lek- och inlärningsmiljö och vardag. För att säkerställa att det som står i programmet blir gjort ska programmet innehålla gemensamma överenskommelser om åtgärder, ansvar, tidtabeller, resurser och uppföljning. Programmet uppdateras årligen.

Även daghemmets principer för hållbar utveckling ska skrivas in i programmet eller i t.ex. daghemmets verksamhetsidé eller plan för småbarnsfostran. Programmet ska också beskriva hur arbetet ska organiseras och på vilket sätt barnen, personalen och föräldrarna ska delta i arbetet.

För en lyckad verksamhet för hållbar utveckling behövs

- Daghemmets arbetsgrupp för hållbar utveckling
- Daghemmets egna principer för hållbar utveckling, som diskuteras gemensamt
- En praxis för hur det årliga programmet för hållbar utveckling görs upp, uppdateras och uppföljs
- Gemensamt överenskommen praxis för att säkerställa att alla får vara delaktiga.

"5–6-åringarna är med i en miljögrupp, de yngre barnen bekantar sig med temat via daghemmets vardagssysslor. Miljögruppen planerar daghemmets arbete för miljön och bedömer hur verksamheten har lyckats. Barnen ser fram emot att få vara med i miljögruppen. Gruppen verkar vara något fint, något som de stora får vara med i och som jag också får delta i när jag har fyllt 5 år. Vi har lyckats utmärkt med att öka känslan av samhörighet. Barnen i de olika grupperna känner varandra bättre än förut."

(Daghemmet Kuusimäki, Lembois)

Så här når daghemmet resultat

1. Tillsätt en arbetsgrupp

Daghemmet grundar en arbetsgrupp för hållbar utveckling som består av fostrare, representanter för ledningen och den övriga personalen och också av barn i mån av möjlighet. Barnen kan också delta via en egen grupp för hållbar utveckling eller en miljögrupp.

2. Välj ett tema och kartlägg utgångsläget

Välj ett tema inom hållbar utveckling för verksamhetsåret. Årets arbete för hållbar utveckling inleds med en kartläggning av utgångsläget tillsammans med barnen. I kartläggningen kan ni t.ex. granska hur årets tema syns i daghemmets vardag eller vilka kunskaper och rutiner barnen och personalen har gällande årets tema.

PÅNYTT!

5. Kartlägg och utvärdera resultatet

Den kartläggning som gjordes i början av verksamhetsåret upprepas i slutet av året för att resultaten ska kunna bedömas. Därefter väljs ett nytt tema för följande verksamhetsår. Efter det första året är det klokt att ställa lite högre mål: försök aktivera barnen ytterligare, behandla teman ur ännu fler synvinklar och utnyttja olika inlärningsmiljöer och leksaker på uppfinningsrika sätt.

3. Planera programmet för hållbar utveckling

Utifrån kartläggningen planera programmets konkreta målsättningar och åtgärder. Både personalen och barnen deltar i planeringen. De vuxna utarbetar tillsammans idéer för hur man kan ta upp temat i lek- och inlärningsmiljön.

4. Genomför temat

Se till att temat fungerar och är synligt i daghemmets vardag, att barnen deltar och att ni samarbetar med aktörer utanför daghemmet. Arbetet för hållbar utveckling ska pågå hela verksamhetsåret. Daghemsgemenskapens engagemang i arbetet främjas genom väl fungerande information till barnen, personalen, föräldrarna och samarbetsparterna. Barnen har en viktig roll som budbärare.

Hållbar utveckling i daghemmets verksamhet och vardag

Att integrera hållbar utveckling i daghemmets verksamhet kräver inga drastiska förändringar. Hos barn i daghemsåldern ligger tyngdpunkten på konkreta saker, som att ta hand om kompisarna, att utforska närmiljön, att lära sig hållbarare vardagsrutiner och att ta ansvar. Daghemmets vardag och verksamhet organiseras på ett sätt som minimerar belastningen på miljön och ger barnen möjlighet att delta i beslutsfattandet och genomförandet av verksamheten.

Genom att i daghemmets arbete för hållbar utveckling stöda barnens naturliga beteende, såsom lek, rörelse, konstnärlighet och utforskande, ger man barnen en helhetssyn över sig själva och livet.

Hållbar utveckling syns i småbarnsfostran på många sätt!

Mål:

Stöd barnens uppväxt till en hållbar livsstil och ansvarstagande

Målsättningarna inom småbarnsfostran

- Öka barnens välbefinnande och självkänsla
- Stöda barnens naturliga beteende
- Koppla samman barnens verksamhet med närmiljön och hållbara levnadsvanor och med att göra själv

Målsättningarna inom förskoleundervisningen

- Utveckla en positiv jagbild och öka kunnandet
- Använda mångsidiga metoder
- Koppla samman barnens verksamhet med närmiljön och hållbara levnadsvanor och med att göra själv

Barnens delaktighet

- Beakta barnens proximala utveckling
- Barnen deltar i planeringen, genomförandet och utvärderingen av daghemmets arbete för hållbar utveckling
- Daghemmets vardagliga sysslor
- Barnen får iaktta fenomen i närmiljön och diskutera dem med de vuxna samt påverka dem på ett sätt som passar barnen

Mångsidiga inlärningsmiljöer

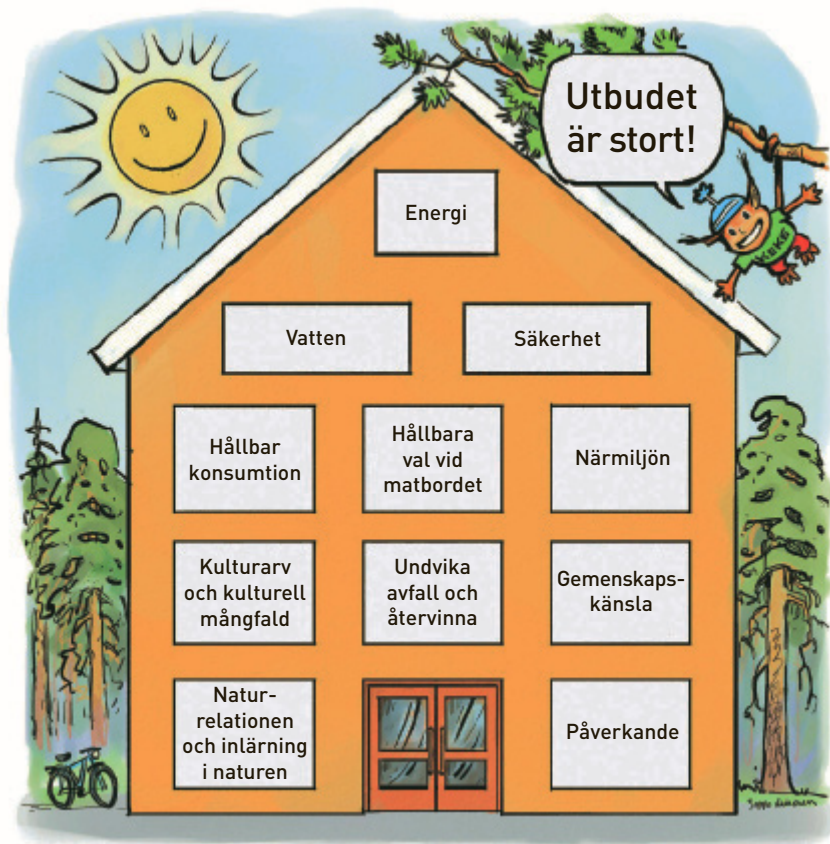
- Lära känna närmiljön
- Utnyttja naturen och kulturmiljöer
- Erfarenheter och upplevelser
- Stöda kulturell mångfald, främja kulturkunskap och övervinna kulturella hinder genom lek

Fostringsgemenskap

- Mångsidig växelverkan med föräldrarna
- Utveckling av kommunikationen
- Värdediskussioner
- Gemensam verksamhet

Årets tema

Arbetet för hållbar utveckling är omfattande, helhetsbetonat och har flera olika dimensioner. Det samma gäller för barnens verksamhet och deras sätt att betrakta världen. Årets tema berikar barnens lekar och utforskningar som ger dem insikter om världen.

"Hållbar utveckling är något som finns i daghemmets vardag varje dag, tycker jag. Det handlar om sättet att bemöta barnet och familjen. Hållbar utveckling utmanar mig som fostrare att om och om igen dryfta min syn på uppfostran och inläring. I fostran för hållbar utveckling utvidgas våra inlärmingsmiljöer och vårt samarbete. Barnet lär sig saker och växer tillsammans med de andra barnen. Erfarenheterna och upplevelserna fördjupar inläringen. Projektarbete och små vardagliga sysslor eller behandlingen av temat hållbar utveckling ger barnen möjligheter att delta. Mitt arbete som fostrare får en ny dimension i och med att jag iakttar och stöder barnets uppväxt. Jag får bli betagen och förundra mig!"

(barnträdgårdslärare, Tavastehus)

Hållbar utveckling tillhör alla

I Finland förverkligas en strategi för fostran i hållbar utveckling. Enligt den ska alla utbildningsorganisationer senast 2010 ha ett handlingsprogram för hållbar utveckling. Dessutom ska 15 procent av daghemmen, skolorna och läroanstalterna ha fått någon extern utmärkelse för sitt arbete för hållbar utveckling senast år 2014.

Som stöd för arbetet för hållbar utveckling finns hjälp och verktyg tillgängliga. Grön Flagg-programmet står till tjänst med stöd, nätverk, material och utbildning. Via det kan man också få en extern utmärkelse för en mångsidig verksamhet för hållbar utveckling. Också många organisationer, läroanstalter och Utbildningsstyrelsen ordnar fortbildning i hållbar utveckling.

Information om hållbar utveckling och broschyren i pdf-format:

4V-projektet Bry dig om, Påverka, Trivs och Må bra: www.4v.fi
Huvudstadsregionens Återanvändningscentral Ab: www.kierratyskeskus.fi/polku
Barnträdgårdsläraryrkesförbundet: www.lastentarha.fi
Grön Flagg: www.vihrealippu.fi och www.naturochmiljo.fi
Sällskapet för miljöfostran i Finland: www.ymparistokasvatus.fi
Skolors och läroanstalters certifikat för hållbar utveckling: www.koulujaymparisto.fi
Finlands miljöinstitut Sykli: www.sykli.fi
Aktörer och verksamhet inom miljöfostran i Nyland: www.hyria.fi/osaamispankki
Temasidor om hållbar utveckling: www.edu.fi/teemat/keke
OMEP: www.omep.org.se/

Böcker:

Handboken Keke päiväkodissa – Kestävän kehityksen opas: www.4v.fi/kekepaivakodissa
Education for change. En handledning för undervisning och lärande för hållbar utveckling: www.balticuniv.uu.se → Courses & Education → Teaching Materials
Handboken Kestävän elämäntavan oppiminen: www.oph.fi → Julkaisut → Verkkojulkaisut → Maksuttomat

Broschyren Hållbar utveckling i daghemmet har skrivits år 2010 i samarbete mellan Miljöskolan Polku vid Huvudstadsregionens Återanvändningscentral Ab och Barnträdgårdsläraryrkesförbundet r.f., OKKA-stiftelsen, 4V-projektet samt Sällskapet för miljöfostran i Finland.

Broschyrens planeringsgrupp: Meri Heinonen, Mari Parikka-Nihti, Katja Viberg, Aino Alasentie, Erkkä Laininen, Anne Liimola, Rille Repo

Bilder: Seppo Leinonen

Layout: Print Line Helsinki Oy & Pentti Nyholm

Finansiering: 4V-projektet, Barnträdgårdsläraryrkesförbundet r.f., Huvudstadsregionens Återanvändningscentral Ab

